

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ
ԳՐԱՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Բանալի բառեր` ժառանգություն, Աստուածաշունչ, գրահրատարակչական առաքելություն, պաշտոնաթերթ, տարեգիրք, Կաթողիկոս, մատենադարան, տպարան:

Keywords: heritage, Bible, publishing mission, official newspaper, yearbook, Catholicos, library, printing house.

Ներածական

Այս զեկոյցը ինքնին ընդհանուր ներածական մըն է Կաթողիկոսութեան «գրահրատարակչական առաքելութեան» պատմական ընթացքին եւ ներկայ իրավիճակին մասին: Ջեկոյցը զիրար ամբողջացնող հինգ մասերէ կը բաղկանայ՝ սկզբնաւորութիւն, բաժանմունքներ (յաջորդաբար կը նկարագրեմ գիրին ու գիրքին աղերսուած մշակութային գլխաւոր հաստատութիւնները), արդիւնքներ, հրատարակչական հիմնադրամներ եւ մեր կատարելիքները: Յիշեցնեմ, որ մեր Թեմերը եւս իրենց հրատարակչական աշխատանքները Կաթողիկոսարանի առաքելութեան նոյն ոգիով իրականացնող կառոյցներ են, որոնք սակայն այս գիտաժողովի զեկոյցին եւ քննարկման առարկաները չեն: Այս նիւթին աղերսուած լայն տեղեկութիւններ կարելի է քաղել Կաթողիկոսութեան ՀԱՍԿ պաշտօնաթերթէն, իսկ վերլուծական բնոյթի ամփոփումներ գտնել յատկապէս Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի 25-ամեայ գահակալութեան նուիրուած ծաւալուն հատորի էջերուն մէջ¹:

Սկզբնաւորութիւն

Հայոց Ցեղասպանութեամբ սկսած (1915) եւ հայկական Կիլիկիոյ պարպումէն ետք (1921/1923), Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, որպէս գաղթական, իննամեայ թափառումներէ ետք, Անթիլիասի մէջ հաստատման թուականէն (1930) սկսեալ, հայ գիրքի եւ մամուլի հրատարակութիւնները Կաթողիկոսարանի ազգային-եկեղեցական առաքելութեան կարելորդ երեսներէն կամ մարզերէն մէկը եղան: Այս «գրահրատարակչական առաքելութիւն»ը Կաթողիկոսարանին համար անհրաժեշտութիւն մըն էր եւ է, որպէս մեր հաւատքի ու տեսիլքի դրսեւորումը, որպէս դրօշակիրն ու նպաստողը հայկական գիրին, գիրքին ու մշակոյթին՝ պահպանութեան ու վերելքին, բայց մանաւանդ, որպէս նոր սերունդներու հայեցի-քրիստոնէական դաստիարակութեան զօրեղագոյն միջոցներէն մէկը:

Կիլիկեան Ս. Աթոռին Անթիլիաս հաստատուելէն առաջ, Սահակ Բ. Խապայեան (ծն. 1849, կթդ. 1903-1939) «գաղթականաց» Կաթողիկոսը սփիւռքի մէջ հրապարակած իր անդրանիկ Կոնդակը կը տպէ Դամասկոսի մէջ (28 Փետրուար 1922): Վեհափառը, յաջորդ տարիներուն, երկրորդ կարելորդ գրութիւն մըն ալ կը հրապարակէ Հալէպի մէջ, որպէս Ս. Աթոռի վերընձիւղումի պատկերացում, տեսիլք եւ յայտագիր, եւ որ ծանօթ է «Կտակ» անուանումով (1928), որ տազնապի տարիներու ընթացքին հայ եկեղեցոյ վերանորոգուող դերակատարութեան ի խնդիր, Ս. Աթոռին գոյերթը եւ կեդրոնական դերակատարութիւնը քննարկման առարկայ կը դարձնէ: «Կտակ»ը կը հասնի հայկական սփիւռքի ա՛յդ օրերու բոլոր կեդրոնները եւ արձագանգներ ու կարծիքներ կը լսուին, որոնց վերլուծումով վշտակիր Հայրապետը կը վերակազմակերպէ Միջին Արեւելքի հայ եկեղեցոյ թեմական կառոյցները եւ հիմքը կը դնէ «նոր» սփիւռքի տարածքին հայ եկեղեցին: Այդ

¹ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Հայրապետական 25-ամեայ Գահակալութիւն (1995-2020), Արժեւորում եւ Վկայութիւններ, Անթիլիաս, 2021:

օրուրնէ ցայսօր Կիլիկեան Ս. Աթոռը կը շարունակէ հաւատքի առաքելութիւնը մեր ժողովուրդի կեանքէն ներս:

Բաժանմունքներ

Այսօրուան դրութեամբ Կաթողիկոսարանի մշակութային առաքելութիւնը իրականացնող բաժանմունքներն են.

ա) Գրապահպանութեան տեսակէտով առաջինը՝ «Կիլիկիա» Մատենադարանն է, իր հինգ մասերով՝ Ձեռագիրներու, Հնատիպերու, Մամուլի, Հայալեզու եւ Օտարալեզու գիրքերու բաժանմունքներով:

Անթիլիասի մէջ առաջին հիմնարկը, երիտասարդ հոգեւորականներու եւ ուսուցիչներու պատրաստութեան սփիւռքեան առաջին կեդրոնը՝ Դպրեվանքն էր (1930), որուն մէջ կամ կողքին գրադարան մը ունենալը անհրաժեշտութիւն էր: Ուստի, Աթոռակից Բաբգէն Կիլիկեան Կաթողիկոս (ծն. 1868, Աթոռակից՝ 1928-1936) եւ Վերատեսուչ Շահէ Ծ. Վրդ. Գասպարեան (1882-1935) կը հիմնեն Դպրեվանքի կամ Կաթողիկոսարանի Մատենադարանը (1931): Այդ տարիներու ամենադժուարին պայմաններուն ներքեւ կը գնեն լուսահոգի Յովհաննէս Ա. քնյ. Մկրեանի (1831-1909) գրադարանը եւ կը փոխադրեն Կ. Պոլիսէ: Յաջորդող տարիներուն Մատենադարանը կը տեղափոխուի նոր շէնք՝ 1951ին, ապա գիրքերու ամբողջական դասաւորումը կը կատարուի (տասանորդային - Dewey Decimal Classification, հայերէնին պատշաճեցումով) 1984-ին: Մատենադարանի նոյն շէնքը կը նորոգուի եւ յարկ մը կը բարձրանայ՝ 1998-ին, իսկ վերանորոգումը կը կատարուի 2021-ին՝ միշտ մշակութասէր բարերարներու օժանդակութեամբ:

Յիշենք, որ Դպրեվանքին Անթիլիասէն Պիքֆայա փոխադրութեան ընթացքին, անհրաժեշտ կ'ըլլայ գրադարան մը պատրաստել, որուն կազմութեան մէկ բաժինը կը ստանձնէ «Կիլիկիա» Մատենադարանը՝ ուսանողներուն յատուկ գիրքեր տրամադրելով, միւս մասը՝ միաբաններէ եւ անհատ նուիրատուներէ տրամադրուած գիրքերն ու մամուլը: 2017-ին նորոգուեցաւ այդ գրադարանը եւ անուանուեցաւ Դպրեվանքի «Նազարեան» Մատենադարան:

«Կիլիկիա» Մատենադարանը իր հիմնադրութեան օրէն սկսեալ, միշտ ալ վայելած է Վեհափառ Հայրապետներու անմիջական հովանաւորութիւնը: Իսկ շնորհիւ կիլիկեան միաբաններու, հոգեւորականներու, մտաւորականներու, հրատարակչատուներու եւ գրասէրներու, այսօր ունինք քառայարկ «Կիլիկիա» Մատենադարանը: Հատորային կամ քանակական առումով ճիշդ է որ հարիւր հազար կը հաշուուի, բացի ձեռագիրներէն, որոնք տարիներու ընթացքին աճ արձանագրած են, սակայն հարուստ է հին ու հազուագիւտ հրատարակութիւններով, հին մամուլով եւ հնատիպերով (2000 հայերէն, 1000 օտարալեզու եւ մամուլ): Այսօր «Կիլիկիա» Մատենադարանը իր ուրոյն տեղը ունի հայ գրադարաններու կամ մատենադարաններու կեանքին ու պատմութեան մէջ:

բ) Կաթողիկոսարանի առաքելութեան գործնականացման եւ ծաւալումին երկրորդ կենսական միջոցը Տպարանի հիմնադրութիւնն էր (1932): Յաջորդող տարիներուն Տպարանը արդիական սարքերով օժտելու առաջադրութեամբ, Վեհափառ Կաթողիկոսները հնարաւոր բոլոր միջոցները գործածեցին, Տպարանը արդիականացաւ՝ 1963-ին, ապա՝ նորակառոյց Վեհարանին ներքնամասին ունեցաւ իր «նոր տունը»՝ 1968-ին: Համակարգչային «Հայ Տիպ Քոմփիլերաֆ» ծրագիրը որդեգրուեցաւ՝ 1986-ին: Արամ Ա. Վեհափառի գահակալութեան առաջին իսկ տարուան ընթացքին՝ 1996-ին, այժմու արդիական Տպարանը վերակազմուեցաւ, համակարգչային նոր դրութեամբ: «Գալուստ Կիլիկեան» Հիմնարկութիւնը առատաձեռն նուիրաբերումով գերմանական երկու նոր մամուլներ նուիրեց, մին՝ փոքր ծաւալով գործերու հրատարակութեան, միւսը՝ մեծածաւալ աշխատանքներու լոյս ընծայման համար: Գրատպութեան տեսակէտով Կաթողիկոսարանի Տպարանը կը շարունակէ սպասարկել ընդհանրապէս Կաթողիկոսարանին ու Թեմերուն, բայց նաեւ անհատ մտաւորականներու գիրքերու հրատարակութեան: Տպարանը իր կարգին կարելոր տեղ ունի հայ տպագրութեան եւ տպարաններու պատմութեան մէջ: Տպարանէն տարեկան, միջին հաշուով, 15 գիրք լոյս կ'ընծայուի: Վերջին տարիներուն, Լիբանանի տնտեսական-ֆինանսական ահաւոր տագնապին ու Քորոնա ժահրի արգելափակումին հետեւանքով, հրատարակչական աշ-

խուժութիւնը ակամայ նուազեցաւ, բայց չընդհատուեցաւ: Եթէ 2019-ին տպագրուեցան 16 գիրք (չհաշուած ՀԱՄԿը, օրացոյց, պոռժիր, բացիկ, հրաւիրատոմս, եւայլն), 2020-ին՝ 7 գիրք, 2021ին՝ 12 գիրք, 2022-ին մինչ օրս՝ 4 գիրք:

Կաթողիկոսարանի տպարանէն լոյս ընծայուած են.

1 Դասագիրքեր, 2 Հոգեւոր, կրօնական, աստուածաբանական, ծիսական նիւթեր, 3 Հայ եկեղեցւոյ պատմութիւն, 4 Հայ մատենագրութիւն, 5 Հայ գրականութիւն, 6 Արուեստներու վերաբերող նիւթեր, 7 Հայագիտական հետազոտութիւններ, 8 Հայոց Ցեղասպանութեան եւ Հայ դատին վերաբերող նիւթեր, 9 Զանազանք՝ եկեղեցական գրպանի Օրացոյց, պատը կախուող ժողովրդային Օրացոյց, մամուլ՝ ՀԱՄԿ, ակումբներ, եւայլն:

Վեհափառ Հայրապետներու անմիջական քաջալերանքով, ազնիւ բարերարներու ներդրումով, միաբաններու եւ սփիւռքահայ մտաւորականութեան գործօն մասնակցութեամբ, Կաթողիկոսարանը փաստօրէն վերածուեցաւ գրահրատարակչական նոր կեդրոնի մը: Այսօր, Կաթողիկոսարանի Տպարանը իր կարելոր տեղը ունի հայ տպագրութեան եւ տպարաններու պատմութեան մէջ:

Նոր ճարտարագիտութեան եւ գրադարաններու հետ համագործակցութեամբ գիրք, խօսքը եւ հոգեւոր-ազգային ժառանգութիւնը նոր սերունդին փոխանցելու նոր ձեւեր որոնելը, մեր ներկայի հրամայականն է:

զ) Կաթողիկոսութեան խօսքին, գաղափարին եւ առաքելութեան տարածման կարելոր միջոցը հանդիսացաւ ՀԱՄԿ պաշտօնաթերթը (հիմնուած 1932-ին): Այսօր, ՀԱՄԿը իր անխափան երթի 90ամեայ վաստակով հարուստ իրականութիւն է հայ մամուլի սպասարկութեան եւ տարեգրութեան մէջ: ՀԱՄԿի մատենագիտութիւնը պատրաստուեցաւ միաբան հօր մը կողմէ, ամբողջացումէ ետք պիտի հրատարակուի:

Պաշտօնաթերթին կողքին ունինք ՀԱՄԿ Հայագիտական Տարեգիրքի (1948 եւ 1980՝ նոր շրջան) հրատարակութիւնը, որ ընդմիջումներով մեզի հասած եւ այսօր շարունակման խնդիրը իր պատասխանին կը սպասէ:

Կաթողիկոսարանի Մամուլը, սակայն, միայն «ՀԱՄԿ»ն ու «Հայագիտական տարեգիրք»ը չեն, այլեւ ունինք Հայ Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցներու «Դրագարկ» տարեգիրքը՝ 1961-1962ին եւ 1976էն (առայժմ դադրած), Դպրեվանքի «Գլաձոր» տարեգիրքը՝ 1956էն, «Դպրեվանքեան Ղօղանջ» աշակերտական պարբերաթերթը, Պիքֆայա, 1978էն (առայժմ դադրած), ՀԵՀՈՄԻ (Հայ Եկեղեցւոյ Համալսարանական Ուսանողական Միութիւն) «Տեղեկատու»ն, որոնք իրենց կարելոր տեղն ու նշանակութիւնը ունին հայ մամուլի պատմութեան մէջ:

դ) Այս բոլորը ընթերցողներուն հասցնելու համար կարելորութեամբ պէտք է յիշել Կիլիկիա Գրատունը, որ արդէն կէս դարու ծառայութեամբ հարուստ է եւ ո՛չ սովորական առումով վաճառականական կեդրոն մը: Ան արդի պայմաններուն պատշաճող եւ համացանցային միջոցներուն յարմարող գործունէութիւն կը ծաւալէ: Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի տպարանէն լոյս ընծայուած եւ տրամադրելի հայալեզու եւ օտարալեզու գիրքերը, նաեւ էլէքտրոնային տարբերակներ (pdf) կրնաք գտնել Կաթողիկոսարանի «Կիլիկիա Գրատուն» կայքէջին www.ciliciabookstore.com վրայ: Յիշենք որ Կաթողիկոսարանի Տպարանէն լոյս ընծայուած գիրքերը ձրիաբար կը տրամադրուին մտաւորականներու, գրադարաններու եւ հայ դպրոցներու:

Արդիւնքներ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան գրահրատարակչական առաքելութիւնը արդէն թելադրած է 90ամեակը: Անոր գործունէութիւնը քննելու եւ արժեւորելու իմաստով, տակաւին կատարուելիք բաւական լորջ աշխատանք կայ ուսումնասիրելու եւ պատմութիւնը մշակելու տեսակէտէն: Մենք առայժմ հոն հասած չենք: Տպագրուածներուն թուաքանակն ու ներդրումը, մասնաւորաբար սփիւռքահայ կեանքին մէջ անուրանալի իրողութիւն է: Որակային տեսակէտէ կարելի է ըսել, որ յատկապէս տպագրական ծառայութեան մէջ, եւ համեմատած ժամանակակից տպարաններու, ամէն գնահատանքի արժանի է: Աւելին, տրուած ըլլալով որ ոչ-պետական կառոյց մըն է, հայրենիքէն դուրս՝ օտարութեան մէջ ապրիլը կամ վերապրիլը, եւ կարենալ կազմակերպ

ձեռով հայ գիրն ու գիրքը մեր ժողովուրդին հասցնելը, կրկին հսկայական նշանակություն ունեցող իրականություն է: Հակառակ նիւթական դժուարութեանց՝ անցեալին, բայց մանաւանդ այսօր, յատկապէս Միջին Արեւելքի տագնապներուն մէջ ու մասնաւորաբար Լիբանանի ներկայ անտանելի ողբերգական կացութեան մէջ, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ազգային-եկեղեցական ընդհանուր գործունէութեան մէջ, գրահրատարակչական առաքելութիւնը ինքնին լուրջ յաջողութիւն է, որ կը շարունակէ նոր ծրագիրներով եւ նորոգուող մշակութային հոգիով իր հաւատարիմ երթը: «Կաթողիկոսութեան կրթամշակութային եւ գրահրատարակչական գործունէութեան միտք բանին մէկն է՝ կասեցնել Սփիւռքի տագնապալի նահանջը, պահպանելով հայոց ինքնութեան եւ յիշողութեան անխորտակ առանցք հայոց լեզուն»²:

Անդրադառնանք Կաթողիկոսութեան առաքելութեան գործնականացման երեւոյթներուն եւ ծրագիրներուն.-

ա) «Հայ Գիրքի Ցուցահանդէս»ներու նպատակն էր եւ է հայ գիրքը տարածել մեր ժողովուրդի կեանքին մէջ: Ցուցահանդէսները սկիզբ առին երջանկայիշատակ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի օրով՝ 1977էն (16 տարի) եւ աւելի ծաւալուն ու ընդգրկուն կերպով կը շարունակուին Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի գահակալութեան ընթացքին: Ցուցահանդէսները արդէն 40ամեայ կայացած սովորութեամբ հայ գիրքի գեղեցիկ հանդիսութիւններ են: Արամ Ա. Վեհափառը աւելի քան 30 հայ թէօտար լեզուներով մշակուած եւ հրատարակուած գիրքերու ու բազմաթիւ յօդուածներու հեղինակ է. բնականօրէն քաջալերողն ու նախաձեռնողը պիտի ըլլար, եւ եղաւ, գրահրատարակչութեան:

բ) Վեհափառ Հայրապետի 27ամեայ գահակալութեան շրջանին սկիզբ առին մատենաշարային բնոյթի կարեւոր աշխատասիրութեանց պատրաստութիւնն ու հրատարակութիւնը, ի մասնաւորի՝ «Մատենագիրք Հայոց»ի սկզբնական մօտ 15 հատորները, «Ատանայի Կոտորածի 100-ամեակի մատենաշար»ը, որուն շարքէն տպագրուեցան «Յիշատակարան Ատանայի Աղէտին» (3 հատոր) եւ «Արեւմտեան Հայաստանի եւ Կիլիկիոյ Յուշամատեններ» (14 հատոր), հիմնականին մէջ վերահրատարակութիւններ՝ բարեփոխութիւններով եւ սրբագրութիւններով: Հրատարակութեան ամբողջացումի ծրագիրը մեր գործունէութեան մէկ այլ տարածքն է: Ասոր միացնենք Կաթողիկոսարանի Արխիւատան հրատարակութիւնները, ցարդ հինգ հատոր, իսկ նոր նիւթեր պատրաստութեան ընթացքի մէջ են:

գ) Դպրեվանքի հրատարակութիւններէն կ'առանձնացնենք «Ոգեղէն Հաց» հայ գրականութեան ընտրանիին պատրաստութիւնն ու հրատարակութիւնը (3 հատոր) եւ կրօնական բնոյթի բազմաթիւ երկերու թարգմանութիւններ, առաւելաբար անգլերէն լեզուէն:

դ) Յիշենք, Քրիստոնէական Դաստիարակութեան բաժանմունքին եւ հրատարակչական իր ծաւալուն աշխատանքներուն արդիւնքները, մասնաւորաբար հետեւեալ մատենաշարերուն մէջ՝ «Լոյս եւ Աշխարհ», «Ծիսական Բնագիրներ», «Երաժշտական Ժառանգութիւն», «Մեր Հայրերը կը խօսին», «Քրիստոնէան եւ հոգեւոր արժէքները» եւ «Եկեղեցի եւ Ժողովուրդ»:

ե) Արեւմտահայ գրականութեան լաւագոյն երկերուն հրատարակութիւնները նոյն այդ առաքելութեան մէկ այլ արտայայտութիւնն է, հիմնադրամներով ու անհատական մեկենասութեամբ իրականացող: Այսօր զանոնք թուայնացնելը եւ նոյն աստէն ժամանակակից հայ գրագետներու երկերուն լոյս ընծայումը ապահովելը՝ առաջնային նշանակութիւն ունին:

զ) Վեհափառ Հայրապետի նախաձեռնութեամբ եւ տնօրինումով «Ժողովրդային գրադարան» մը՝ Ֆանարի (Լիբանան) ժողովրդային բնակարաններու շրջանին հաստատելու աշխատանքը ընթացքի մէջ է, որպէսզի գրասէր ընթերցողներու տրամադրութեան տակ դրուին հայ գրականութեան եւ մշակոյթին առնչուած գիրքեր եւ մամուլ:

Հրատարակչական հիմնադրամներ

Ակնարկային ձեռով կը յիշեմ Հրատարակչական Հիմնադրամները, որոնք 1960 թուականներուն սկիզբ առին եւ յառաջացան, հիմնադրամներու յատուկ դրութեամբ եւ կը կառավարուին մասնաւոր կանոնագրութիւններով ու յանձնախումբերով:

² Հայրապետական 25-ամեայ Գահակալութիւն (1995-2020), Արժեւորում եւ Վկայութիւններ, էջ 196:

Այդ հիմնադրամներն են.

1 Գեորգ Մելիտինեցի Գրական Մրցանակը, հիմնուած 1966ին, առաւելաբար գեղարուեստական գրական երկերու հրատարակութիւն, ցարդ 103 հատոր:

2 Դանիէլ Վարուժան Հրատարակչական Հիմնադրամը, հիմնուած 1985ին, առաւելաբար արեւմտահայ դասական հեղինակներու գործերու վերահրատարակութիւններ:

3 Սմբատ Արք. Լափաճեան Հրատարակչական Հիմնադրամը, հիմնուած 1996ին, կրօնական եւ դաստիարակչական բնոյթի գործեր, ցարդ 46 հատոր:

4 Արամ Ա. Կաթողիկոս Հրատարակչական Հիմնադրամը, հիմնուած 2001ին, ցարդ 3 հատոր:

5 Ռիչըրտ եւ Թինա Գարօլան Հրատարակչական Հիմնադրամը, հիմնուած 2004ին, երիտասարդ գրողներու ստեղծագործութեանց հրատարակութիւններ, ցարդ 26 հատոր:

6 Տիգրան եւ Տիանա Հաճէթեան Հրատարակչական Հիմնադրամը, հիմնուած 2005ին:

7 Մանկապատանեկան Հրատարակութեանց Հիմնադրամը, հիմնուած 2005ին, ցարդ 2 հատոր:

8 Խաչիկ Պապիկեան Հրատարակչական Հիմնադրամը, հիմնուած 2006ին, հայ ժողովուրդի քաղաքական մտածողութեան եւ Հայ Դատին աղերսուած հայերէն թէ օտար գիրքերու հրատարակութիւն, ցարդ 16 հատոր:

9 Յարութիւն եւ Վերոնիք Կարեւորեան Հրատարակչական Հիմնադրամը, հիմնուած 2014ին, առաւելաբար հայկական եւ ֆրանսական մշակութային յարաբերութեանց աղերսուած ֆրանսերէն գիրքերու հրատարակութիւն, ցարդ 2 հատոր:

Մեր կատարելիքները

Զեկոյցիս ներկայացման ընթացքին երբեմն մատնանշեցի մեր ընելիքները, որոնց վրայ պարզապէս կ'ուզեմ աւելցնել, մենք՝ գիրի, գիրքի, մամուլի եւ գրահրատարակչութեան սպասաւորներս, զմեզ նորոգելու հրամայականին դիմաց ենք, նոր ճարտարագիտութեան եւ գրադարաններու համագործակցութեամբ գիրը, խօսքը եւ հոգեւոր-ազգային ժառանգութիւնը նոր սերունդին փոխանցելու նոր ձեւեր որոնելը մեր ներկայի հրամայականն է:

Ներկայ գիտաժողովի արդիւնքներով պիտի հասնինք ընդհանուր պատկերացումով համապարփակ ծրագիրի մը, որով թէ՛ պահպանութիւնը մեր հոգեւոր-մշակութային հարստութեանց եւ թէ՛ անոնց տարածումը (բոլորին դիւրութեամբ հասանելի ընելով), իրականութեան վերածուի:

Յոյսով կը շարունակենք հաւատալ:

Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի ամենամեայ հռչակագիր-պատգամներուն հետեւելով (2003ին Աստուածաշունչի տարի, 2006ին Հայ Դպրոցի տարի, 2007ին Հայ Լեզուի տարի, 2012ին Հայ Գիրքի տարի, 2019ին Հայ Մամուլի տարի եւ «Հայ Գիրքի Յուցահանդէս»ներու պատգամներ), պիտի անդրադառնանք Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան խոր հաւատքը հայ գիրին ու գիրքին նկատմամբ եւ անոր տրուած կեդրոնական կարեւորութիւնը իր առաքելութեան մէջ:

Մեր պարագային, մասնաւորաբար արեւմտահայ գրականութեան հրատարակումը, հայ մշակոյթին խորացումը ուսումնասիրումը, հասարակութեան սեփականութիւնը դարձնելու նուիրական պարտականութիւնը, մեր հոգեւոր-մշակութային հարստութեանց ապահովագոյն եւ արագագոյն միջոցներով կորուստէ փրկելը, զանոնք թուայնացնելը, ժամանակակից հայ գրագէտներու երկերուն լոյս ընծայումը ապահովելը, այսօրուան համաշխարհային տնտեսական տագնապին մէջ, առաջնային նշանակութիւն ունին, եւ իւրաքանչիւրիս պարտքն է: Մտածել՝ համահայկական մշակութային հիմնադրամ յառաջացնելու կարելիութեանց եւ հաւանականութեանց մասին:

Մենք կ'ակնկալենք գիտաժողովի արդիւնքով համահայկական գրադարաններու հետ համակարգելու եւ համադրելու հիմքերը կամ մեթոտները ունենալ եւ որդեգրել, որպէսզի մէկ հայութեան հասկացողութեամբ ապահովենք մեր երթը՝ դէպի «կայուն ապագայ»:

SUMMARY

The report is a general introduction to the historical development and the current state of the “publishing mission” of the Cilician Catholicossate. The report consists of five complementary parts: introduction, departments (we will describe the main cultural book institutions), results, publishing funds and our upcoming work. Let us recall that our eparchies are also institutions that carry out their publishing activities in the same spirit as the Cilician Catholicossate, but they are not the subject of this report. Extensive information on this issue can be found in the journal “ASK,” published by the Catholicossate, and analytical summaries can be found in a book dedicated to the 25th anniversary of the reign of Supreme Patriarch Aram A.

ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՑԱՆԿ

1. Հայ Գիրքի 29րդ Ցուցահանդեսի բացման, Անթիլիասի Մայրավանքին մեջ, Կիրակի, 18 նոյեմբեր, 2007-ին:
2. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Հայրապետական 25-ամեայ Գահակալութիւն (1995-2020), Արժեւորում եւ Վկայութիւններ, Անթիլիաս, 2021: